

STRUČNÝ VÝVOJ NÁZORŮ NA FORMÁLNÍ ORGANIZACI

Dagmar Svobodová

Studium formálních organizací

- Dva pohledy: 1) všudypřítomnost formálních organizací
2) termín byrokracie
- Vývoj: 19. století - míra nejistoty pro dělníky, nižší sociální vrstvy
20. století – zajištění sociální, ekonomické i kulturní reprodukce společnosti
30. léta po 2. světové válce – vrchol úspěšnosti
60. léta 20. století – kritika byrokracie
70. léta – změny v oblasti informačních technologií, sektoru finančních transakcí, ekonomické aktivity
80. a 90. léta 20. století – škola sociotechnické organizace

Formální organizace

- Umělý prostředek koordinace aktivit většího počtu lidí za určitým účelem
- Formálnost organizací = podobné principy fungování
- Legislativa, která určuje formy organizací
- Jsou to „prázdné formy“
- Vznikají jako pokusy o řešení stejného problému => zajištění koordinace většího počtu lidí

- Mnohoznačný termín byrokracie je označením pro mechanismus ohrožující a potlačující lidskou svobodu

Klasické období sociologie organizace

- Stoj na efektivní zpracování vstupů všeho druhu
- Byrokracie zvyšuje efektivitu činnosti organizace
- Počátek studia – první dvě desetiletí 20. století
- Snaha stanovit podmínky nejúčinnějšího fungování organizace
- lidský faktor přeměnit na zautomatizovaný nástroj

Zakladatelé:

teoretický směr – Max Weber

technický směr – Frederick W. Taylor

principy řízení – Henry Fayol

- Weber – snaha o technickou převahu byrokracie
- Taylor – práce pomocí časových a pohybových studií, nejúčinnější prostředky pro realizaci cílů
- Fayol – univerzálně platné principy, maximální účinnost chodu organizace
- Organizace jsou dehumanizující, protože výchozím předpokladem je robotizace individua

Reakce na klasické období sociologie organizace

- 30. léta 20. století – zpochybňování klasického období
- Počínající výzkum mezilidských vztahů a neformálních skupin
- Tvoření organizací a spolupráce => překonání omezenosti individuálních možností
- Spolupráce => vnitřní uspokojení, vnější účinnost
- Weber zdůrazňuje mocenské aspekty organizací, zdůraznění strojových organizací
Barnard zdůraňuje dobrovolnost členství

Totální instituce a organizace

Totální instituce jsou organizace vytvářející prostředí, které se zásadním způsobem liší od životního světa. Místo, které slouží jako bydliště i jako pracoviště. Skupiny totálních institucí:

- 1) péče o lidi, kteří se sami o sebe nepostarají – staří lidé, sirotci, osoby tělesně, mentálně postižené
- 2) péče o lidi, kteří mohou být pro společnost riziková – lidé trpící nakažlivými chorobami
- 3) instituce zřízené na ochranu společnosti – vězeňské ústavy, ústavy pro převýchovu nezletilých, agresivních šílenců
- 4) zařízení pro realizaci technických záležitostí souvisejících s provozem – kasárny, internátní školy
- 5) zařízení, které mají zvláštní chráněné prostředí – kláštery, azyly nejrůznějších druhů